

ація вище зазначених способів слугує для забезпечення прав та інтересів громадян України, саме для реалізації принципу диспозитивності у виборі правових норм та їх застосування.

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-І.
2. Закон України «Про іпотеку» Редакція від 25.09.2019, підстава - 112-ІХ.
3. Гужва А.М. Інтерес і місце виконання договору в сучасному правозастосуванні й римському праві / А.М. Гужва // Право і Безпека. — 2010.

Кузьменко Альбіна Олександрівна,
студентка юридичного факультету

Науковий керівник:

Шиян Анатолій Григорович,
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА: КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Необхідність реформування кримінального процесуального законодавства України зумовлена економічними, політичними та соціальними змінами в нашій державі. Загальновідомо, що однією з ознак процвітання держави є стабільність життя і спокій її громадян, які забезпечуються злагодженою і цілеспрямованою діяльністю органів досудового розслідування з розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також їх розгляд у судовому провадженні.

Упродовж усього часу розвитку України як незалежної держави постає одне запитання: яким повинно бути кримінальне процесуальне законодавство України, щоб водночас відповідати європейським стандартам і разом з тим слугувати надійним засобом захисту прав, свобод та законних інтересів конкретної особи нашої країни [1, с. 39].

Можна сміливо стверджувати, що починаючи з моменту реєстрації у Верховній Раді України проекту Кримінального процесуального кодексу України 2012 року (далі - КПК), в нашій країні розпочалося жваве обговорення запропонованих новел кримінального процесуального законодавства. А після прийняття й набрання чинності новим КПК, кількість питань щодо його застосування тільки збільшилась, передусім у працівників органів досудового розслідування і суду.

Нині вкрай актуальними є питання, що пов'язані з удосконаленням окремих інститутів і положень кримінального процесуального законодавства України.

Докладне ознайомлення й аналіз положень чинного КПК України дали змогу визначити актуальні проблеми, що пов'язані з його застосуванням, до яких безперечно можна віднести: 1) проблеми врегулювання процедури прийняття та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення; 2) питання щодо введення до чинного КПК України такої слідчої (розшукової) дії, як виїмка; 3) питання щодо правового статусу оперативних підрозділів; 4) щодо статусу захисника (адвоката) у кримінальному провадженні; 5) відсутність норми, яка регулювала б проведення додаткової і повторної експертизи на стадії досудового розслідування тощо [2, с. 4].

На часі стоїть питання щодо можливостей застосування в кримінальному провадженні поліграфа, так званого «детектора брехні». Адже сьогодні є очевидним, що без використання новітніх технологій у боротьбі зі злочинністю не обійтись. Серед українських правників дедалі поширюється думка про необхідність використання поліграфа в кримінальному процесі, поставити його на службу оперативним підрозділам та органам досудового розслідування.

Нині поліграф застосовується фахівцями багатьох держав світу. Найбільш активно ним послуговуються в США, Канаді, Ізраїлі, Японії та інших країнах. Поліграф там використовується для отримання даних, які дозволяють звузити коло підозрюваних осіб, виявити факт та обставини вчиненого кримінального правопорушення, створити умови для давання правдивих показань, виявити неточності та прогалини в них тощо.

Поряд із цим є країни, де заборонено використання поліграфа (Австралія, Німеччина, Австрія). Але при цьому не можна не звернути увагу на те, що рішення Федерального конституційного суду ФРН про заборону застосування поліграфа від 18 серпня 1981 року не знаходить достатньої підтримки серед правників цієї країни: значна кількість з них вважають, що така заборона обмежує право обвинувачуваних на захист.

В Україні послуги по перевірці на детекторі брехні почали надавати з 1998 року. У 2002 році в українських правоохоронних органах працювало 15 поліграфів, якими активно користувалися в Дніпропетровській, Луганській областях, Києві, Донецьку, Черкасах та Криму. Так наприклад, за час проведення експерименту з використання поліграфа, який тривав з 2000 року до весни 2002 року, правоохоронці за допомогою цього пристрою розкрили 119 тяжких злочинів, в тому числі викрадення дитини, 40 вбивств, 15 розбійних нападів, розшукали шестеро злочинців та чотирьох зниклих безвісти громадян. Наведені статистичні дані безперечно свідчать про ефективність такого досвіду щодо використання поліграфа в кримінальному провадженні.

Також, незважаючи на відсутність законів про використання поліграфа, він дедалі активніше використовується Службою безпеки України в контексті боротьби зі злочинністю [3, с. 24].

Такі очевидні успіхи вітчизняних поліграфологів на ниві розкриття та розслідування злочинів виступають переконливим доказом практичної доцільності використання поліграфа в кримінальних провадженнях, сприяють популяризації цього методу серед працівників оперативних підрозділів та слідства.

При цьому варто згадати, що спроби запровадження поліграфа у вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство вже здійснювалися. Так, 12 березня 2013 року законопроект «Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні)» [4] було зареєстровано в парламенті. В документі пропонувалося використовувати під час досудового розслідування поліграф, як додатковий доказ невинуватості підозрюваного. Однак, з незрозумілих причин цей законопроект через півтора року було відкликано. Передбачаємо, що наступні спроби розгляду подібного законопроекту будуть більш успішними.

Водночас, ставлячи питання про можливість використання у кримінальному провадженні «детектора брехні», треба мати на увазі важливість закріплення у відповідних кримінальних процесуальних нормах чіткої регламентації проведення тестування на поліграфі. Вихідними принципами (положеннями) застосування поліграфа мають стати:

- 1) наукова обґрунтованість методики тестування;
- 2) неупередженість, об'єктивність і професійність тестування;
- 3) добровільність участі особи у випробуванні, його обов'язкова аудіо-та відеофіксація;
- 4) детальне ознайомлення особи з метою, прийомами випробування, можливістю використання його результатів;
- 5) конкретизація мети застосування поліграфа як засобу встановлення інформаційного ознайомлення, а не винуватості особи;
- 6) проведення перевірки на поліграфі в найбільш сприятливий для організму людини час доби;
- 7) недопущення застосування поліграфу за наявності в особи певних розладів здоров'я, які можуть негативно вплинути на результати дослідження;
- 8) дотримання захисту прав, свобод та законних інтересів людини, її честі та гідності;
- 9) орієнтовне значення результатів тестування в процесі доказування;
- 10) відмова від проходження перевірки на поліграфі не може бути підставою для визнання особи винуватою у вчиненні кримінального правопорушення.

Отже, перспектива застосування поліграфа правоохоронними органами цілком і повністю залежить від закріплення в КПК України відповідних правових норм, які б чітко регулювали порядок його використання. Але одноз-

начним при цьому є те, що перевірка на поліграфі дозволяє, зокрема, визначити найбільш перспективні напрями розслідування кримінального провадження, сприяє особам, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, доводити свою невинуватість.

1. Письменний Д.П. Удосконалення кримінального процесуального законодавства України: стан і перспективи / Д.П. Письменний // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 38-47.

2. Александренко О.В., Самойлов М.В. Про актуальні проблеми чинного Кримінального процесуального кодексу України / О.В. Александренко, М.В. Самойлов // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 3-8.

3. Повстаний О.В. Проблеми використання поліграфа у боротьбі з організованою злочинністю підрозділами СБ України (теоретичний аспект) / О.В. Повстаний // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 2(33). – С. 24-27.

4. Проект Закону про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні): проект від 12.03.2013 № 2521 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46058

Лук'янчук Наталія Сергіївна
здобувач вищої освіти
ННІ заочного навчання
та підвищення кваліфікації
Карпенко Роман Валерійович,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВА НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ ТА ЇХ ЗАХИСТ

Економічний розвиток України в XXI столітті вимагає розвитку не тільки інвестиційної діяльності, а й інтелектуальної діяльності людини, її творчості та креативного підходу, оскільки однією з ознак економічного розвитку держави є впровадження інновацій, що охоплюють усі сфери виробничої діяльності, впливають на політичні та суспільні процеси, конкурентоспроможність та імідж підприємств, установ, організацій (далі – ПУО) незалежно від їх організаційної структури та виду діяльності.

Раціоналізаторська пропозиція досить поширена в таких світових державах як Японія, США, Німеччина, при цьому не в усіх країнах її вважають